

Stort systemskifte inom tjänstepensionen

Alla känner till att man ”måste” ha en pensionsförsäkring, men en fjärdedel vet inte ens om de har en tjänstepension – vilket alla anställda med kollektivavtal har. Ändå är det en viktig förmån, som dessutom genomgår ett stort systemskifte. Här behöver arbetsgivarna bli bättre på att informera, menar Eva Adolphson, pensionsekonom hos Alecta.

Pensionen består av tre delar, säger Eva och ritar en pyramid, där basen utgörs av den allmänna pensionen – det orangea kuvertet. Den översta – minsta – delen rymmer privata pensionsförsäkringar, och den mellersta tjänstepensionen, ITP.

– Den delen är den minst kända, visar våra undersökningar, säger Eva. Det är allvarligt, eftersom den är så viktig.

Cirka 90 procent av de anställda har en tjänstepension, och i de allra flesta fall är det reglerat i kollektivavtal. Men det går också att teckna en tjänstepension i det individuella anställningsavtalet. Dock förenklar kollektivavtalet, eftersom hela ramverket för tjänstepensionen, liksom andra försäkringar, finns där. Det är en trygghet både för arbetsgivaren och för den anställde.

Från förmån till premie

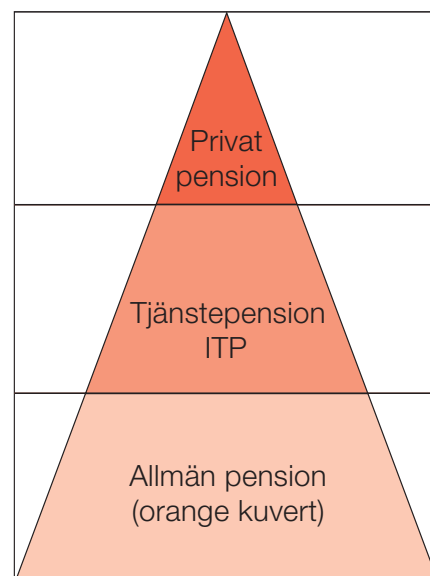
Men varför bry sig om pensionen när man är 20+ och just kommit ut i arbetslivet? Den ligger ju fortfarande eoner bort. Men faktum är att det blivit mer angeläget att tänka så långt fram

än vad tidigare generationer behövt göra. Både för att sannolikheten att uppnå pensionsålder hela tiden ökar, och för att hela pensionssystemet genomgått ett systemskifte – vilket också gäller tjänstepensionen som förändras den 1 juli i år.

– Förr visste man vad man skulle få i allmän pension, eftersom den var förmånsbaserad, som det heter. ATP-pensionen beräknades på de femton bästa åren. Men man visste inte vad pensionen skulle kosta samhället. Och eftersom vi lever allt längre stod det allt mer klart att systemet inte skulle hålla i längden. Därför fick vi ett pensionssystem där det är bestämt vad pensionen får kosta – 18,5 procent av den totala pensionsgrundande inkomsten under hela arbetslivet.

– Mer otryggt för individen men tryggare för samhällsekonomin, kan man säga.

Nu har tjänstepensionen genomgått samma systemskifte, det vill säga från en förutsägbar nivå till en premiebaserad pension, där individen själv kan välja placering. Den tjänstepension

Den totala pensionens uppdelning på privat pension, tjänstepension ITP och den allmänna pensionen (orange kuvert).

som så småningom faller ut kommer inte längre att utgöra en bestämd procent av lönen, utan är helt premiebaserad och har olika konstruktion beroende på ålder och avtalsområde.

– Precis som för det allmänna pensionssystemet är det ett systemskifte som kräver mer av individen. Och det får konsekvenser för pensionen, vilket är oerhört viktigt att förstå för en generation som kommer in på arbetsmarknaden allt senare.

Bättre kostnadskontroll

Nya ITP-planen gäller alla som är födda 1979 och senare. De som är

äldre har kvar det gamla förmånsbase-
rade systemet. För unga privattjänste-
män (från 25 år) kommer det exempel-
vis att se ut så här: hon/han får 4,5
procent på lönen att placera till sin
framtida pension – minst hälften i tradi-
tionella pensionsförsäkringar och
resten där individen själv väljer risknivå
utifrån de ramar som Collectum (se
ruta) upphandlat. Tjänar man över
344 250 kronor per år tillkommer 30
procent av beloppet mellan denna
övre gräns och den verkliga inkom-
sten.

För den som inte väljer något alls
blir det Alecta som placerar pensions-
premien. Då ingår dock varken återbet-
alningsskydd eller så kallat familje-
skydd, som den aktiva tjänstepen-
sionsplaceraren kan välja till.

– Det positiva för arbetsgivaren är
bättre kostnadskontroll, det vill säga
att veta precis vad de yngre medarbeta-
rarna kostar i pensionsavgifter, säger
Eva Adolphson och utvecklar argu-
menten för kollektivavtal och för ITP.

Eftersom den allmänna pensionen
förväntas bli lägre i framtiden, är det
ännu viktigare med en bra tjänstepen-
sion. Utan avtal, och utan ITP, kanske
det är svårare att få den mest kompet-
enta arbetskraften.

– Det är ett rekryteringsmedel! Där-
för behöver arbetsgivaren kunna för-
klara vad man erbjuder, det uttrycker
en omtanke om de anställda. Varför
kan det till exempel inte stå tydligt på
lönebeskedet?!

Ett annat tips från Alectas pen-

sionsekonom är att vid individuella
löneförhandlingar välja att höja tjänste-
pensionen i stället för att höja lönen.
"Pensionen är ju uppskjuten lön."

Men försäkringsbolagen har varit
mycket framgångsrika när det gäller
att marknadsföra den privata pen-
sionsförsäkringen, medan de som för-
valtats tjänstepensionen legat lågt. Lite
väl lågt, tillstår Alectas pensionsrådgi-
vare och nämner några siffror: Det pri-
vata pensionssparandet har fördub-
blats sedan 1991, drygt två miljoner
svenskar pensionssparar, och bland
35-45-åringar sparar 45 procent.

– Kunskapen är dålig, både hos
arbetsgivare och anställda. Fler borde
satsa mer på tjänstepensionen, bland
annat för att avgifterna är lägre, vilket
ger mer pension för pengarna, säger
Eva Adolphson och uppmanar alla
som erbjuds en privat pensionsförsäk-
ring att inte bara titta på vilken avkast-
ning i procent försäkringsbolaget
erbjuder, utan vad som återstår efter
alla avgifter – det vill säga nettot,
inte bruttot.

Men nu slår Alecta på trumman för
tjänstepensionen, bland annat i skrif-
ten "Den pensionslösa generationen".
Där varnar man för att en halv miljon
70-talister riskerar att bli fattigpension-
närer, eftersom man befävar att den all-
männa pensionen i framtiden bara
kommer att ge grundpension, medan
tjänstepensionen blir avgörande för
nivån.

Nina Enström

– Precis som för det allmänna pensions-
systemet är det ett systemskifte som
kräver mer av individen. Och det får kon-
sekvenser för pensionen, vilket är oerhört
viktigt att förstå för en generation som
kommer in på arbetsmarknaden allt
senare, säger Eva Adolphson, pensions-
ekonom på Alecta.

Fakta Collectum

Collectum, "knutpunkt för ITP", ägt
av Svenskt Näringsliv och PTK,
administrerar tjänstepensionen för
företag, försäkrade och försäk-
ringsbolag. www.collectum.se

Alecta, ägt av de försäkrade och
deras arbetsgivare, hette tidigare
SPP. Namnet såldes till Handels-
banken Liv. www.alecta.se